

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 28. marcija 1902.

Politični oddelek.

Obupen klic iz Primorja.

II.

Hrvatske propovedi in molitvice.

Žalostno je videti, kako katoliški svečeniki pode hrvatski jezik in hrvatski narod iz katoliških cerkva. V Novem gradu, v Humku, v Momjanu, v Bujah, v Završju, v Kostanjevici — v vseh teh krajih so odpravili hrvatsko propoved in hrvatske molitvice. Dokler so bili ti kraji pod beneško republiko, takrat se je čitala povsod glagolska hrvatska maša — pod avstrijsko vlado ne smejo Hrvati več niti očenaša v cerkvi na glas moliti.

V Bujah se je v prvih letih župnikovanja Godine ob nekih prilikah še propovedalo hrvatski. V Grožnjanu je bila hrvatska propoved pod župniki Calcina, Dukić, Drušković in Depiera na prvi maši. Na drugi maši je bila italijanska propoved. Calcina sam je tudi na drugi maši polovico propovedi govoril hrvatski, polovico pa italijanski. Pred Calcino je bilo vse samo hrvatsko. Zadnji župnik Kocijančič je začel zanemarjati hrvatsko propoved in jo je popolnoma odpravil. Župnik Dukić je bil sestavil izkaz hrvatske in latinske božje službe v grožnjanski cerkvi. Ta izkaz je visel v okvirju v sakristiji. Pod župeupraviteljem Raguzinom l. 1899. je prišel v sakristijo župan Corva-Spinotti in je s silo odnesel oni izkaz iz zakristije v občinsko pisarno. Škof Šterk se je pritožil proti temu na namestništvo, ki je ukazalo občinskemu županu, da vrne cerkvi izkaz. Občinski urad je na to vrnil župnemu uradu netočen prepis izkaza. Originala pa ni hotel izročiti, ampak je izjavil, da ga je uničil, ker je bil ves raztrgan.

Blagopokojni škof Šterk je na prošnjo hrvatskih župljanov ukazal, da se mora v Grožnjanu na prvi

maši zopet hrvatski propovedati. Narod je bil ves srečen, ko je zopet čul besedo božjo in cerkev je bila vedno natlačeno polna.

Monsignor Petronio proti Hrvatom v Grožnjanu.

Med prvimi, ki so morali okusiti ljubezen kapitularnega vikarija Petronio, je bil oni svečenik-mučenik v Grožnjanu, gosp. Raguzin. Nagloma, brez milosti, ga je poslal na najslabše mesto v škofiji, v Zamask. Takoj za njim ni mogel poslati Italijana, ampak je hotel pripravljati pot z mladim hrvatskim svečenikom Červarjem. Červar je šel v Grožnjan, a seboj je nosil ostro in trdo zapoved, da v cerkvi ne sme nič novega storiti Hrvatom na korist — niti očenaša ne!

Torej, kar je bilo Hrvatom vzeto, se ni smelo več vrniti!

Kako bi se pa odpravila hrvatska propoved v Grožnjanu? Tega niso dolgo časa premišljevali! Občina grožnjanska je uložila na škofijski ordinarijat prošnjo, naj bi se na prvi maši držala propoved ali pred, ali pa po maši. Škofijski ordinarijat je z obema rokama objel to „pobožno“ prošnjo in ukazal gosp. Červarju, da zadovolji italijanski želji. A nameni te želje? Italijani so začeli agitacijo, zlasti med mladino, naj ne ostane na hrvatski propovedi.

Tako so mislili odstraniti iz cerkve ljudi in hrvatska propoved bi bila uničena. Kako se je že naprej smijal rudeči Mecchia?

A to je umel tudi izmučeni hrvatski narod v Grožnjanu. V nedeljo potem je začel gospod Červar italijansko propoved po maši. Ali v cerkvi je nastal tak vihar in hrup, da ni mogel govoriti. Razjarjeni narod mu ni pustil do besede. Tudi se je napravil oster rekurz proti zlohotni notariji. Škofijski ordinarijat je moral na to preklicati svoj izdani dekret in pustiti hrvatsko propoved na miru.

Huda jeza se je vzdignila proti gosp. Červarju. Mecchia in Petronio sta ga že zapisala. Dobil je dekret. Župnija se je razpisala. Italijanska deputacija kliče v Grožnjan junaka iz zakristije pri sv. Jakobu, gosp. Vassellija.

Volitev župnika v Grožnjanu.

Občinska uprava v Grožnjanu ni dobra. Narod plačuje tam 276 % občinskih doklad. Te so se zvišale v tem letu celo na 320 %. Proti sedanjim upraviteljem se je vzdignil ves hrvatski narod. Pa tudi med samimi Italijani je prestopila večina v opozicijo in na stran Hrvatov.

Te dni se imajo vršiti v Grožnjanu občinske volitve. Ako propade sedanja italijanska klika v Grožnjanu — z Bogom! vsi načrti Mecchie in Petronija. Dozdaj je odprl Petronio konkurze samo za kanonikat v Piranu in za kapelanijo Sicciole. Sedaj pa tudi za Grožnjan. Ej, sila je — in sila Boga ne moli! Potem pride na vrsto tudi Oprtalj. — Hrvatje so ovce in jih ni težko premagati!

Hrvatski odpor.

Kedo ima pravico voliti župnika v Grožnjanu in Oprtlju? To vprašanje je jasno. In vender so je gospodje na škofijskem ordinarijatu zmešali. Narod v Grožnjanu in Oprtju dobro ve, da imajo pravico do volitve vsi hišni gospodarji — in ne občinski zbor. Petronio je razpisal župnijo Grožnjan in hoče, da bi sedanji občinski zbor volil Vassellija. To ne pojde! Proti temu je uložen že rekurz. Tako bo tudi v Oprtju. Vasselli in Walker gresta lahko na sprehod v Grožnjan in Oprtalj — a tam ne bosta župnikovala nikdar. Tako hočejo — Bog in Hrvati!

Celjska gimnazija.

V seji avstrijske poslanske zbornice minolega petka se je izvršilo glasovanje o znani Stürgkhovi resoluciji proti celjskim vsposednicam. Katoliški centrum je določil bil glasovati za to resolucijo, a le pod pogojem, da se to izvede v sporazumljenje obeh narodov. Ker ta pogoj raznim Stürgkhovcem nikakor ni ugajal, napadali so centrove člane z izdajicami in brezdomovinci Italijani so naznanili nemškim strankam, da bodo glasovali za resolucijo, če tudi Nemci glasujejo za preložitvev hrvatske gimnazije v Pazinu. Dotično resolucijo je, kot znano, večina v odseku odklonila.

V zbornici se je glasovanje pričakovalo z veliko napetostjo. Na nemški levici je provzročilo mnogo vznemirjanja dejstvo, da je klub nemških konservativcev sklenil sicer glasovati za Stürgkhovo resolucijo, ob jednem pa predlagati zgoraj omenjeni dodatek, ki bi vso Stürgkhovo resolucijo napravil iluzorično. Levica je na to silila, da se glasovanje o postavkah naučnega ministrstva odloži do po Veliki noči, desnica

pa se v tem oziru ni hotela predvreči diktaturi levice in je zahtevala, da se glasovanje vrši sedaj. Grof Stürgkh in ministrski predsednik Körber sta nato vplivala na nemške konservativce, da odnehajo od svojega dostavka.

Posrečilo se jim je, nemške konservativce pregovoriti, da opuste njihovo stališče, da se glasuje dodatek. Klub nemških konservativcev je imel sejo, v kateri je sklenil izjavo, da pri poprejšnjem sklepu mnogo klubovih članov ni bilo navzočih, ki so pa sedaj, brzoglasno poklicani na Dunaj, odločno izvili, da ne morejo pritrditi sklepu, ki se je storil za njihove nenavzočnosti, in bi tudi za dostavek ne glasovali. Z ozirom na to, da ima vlada sama pripravljen način, ki bi zadovoljil obe narodnosti, in z ozirom na to, da ni dati novih povodov k novim komplikacijam, je klub z veliko večino sklenil zapustiti svoje stališče, da k Stürgkhovi resoluciji pridoba svoj dodatek. in daje glasovanje o Stürgkhovi resoluciji svojim članom na prosto voljo.

Vse je v zbornici krčevito pričakovalo izida glasovanja. Ob pol 4. uri se je pričelo glasovanje. Najprej se je po imenih glasovalo o črtanju prispevka za češko gimnazijo v Opavi, ta predlog je zavržen in se je prijela določena svota za srednje šole z 193 glasovi proti 144.

Italijanski poslanci so znali, da je odločitev o Stürgkhovem predlogu v njihovih rokah in zahtevali so od Nemcev garancij, da bodo glasovali z njimi zoper pazinsko gimnazijo. Rizzi je predlagal, da naj se celjska in pazinska zadeva skupno glasuje, a njegov predlog ni bil sprejet, zato so italijanski poslanci glasovali zoper Stürgkhov predlog.

Stürgkhova resolucija je padla. Za resolucijo je glasovalo le 170 proti 203 poslancem. Odklonjena je bila z večino 33 glasov.

Izid glasovanja je desnica pozdravila s salvo odobravanja. Vsenemci so piskali na piščalke in vpili „Hoch Habsburg“. Čehi so klicali: „Doli s Stürgkhom“.

Množica psovk se je od nemške strani vsula na laške poslance, ki so glasovali proti Stürgkhu. Trije člani nemškega katoliškega centroma so tudi glasovali s Slovani.

V zbornici je trajal po glasovanju nepopisen hrup pol ure in gibanje se še ni poleglo.

Ko se je predsedniku posrečilo hrup nekoliko pomiriti, je želel vsem vesele velikonočne praznike ter zaključil sejo.

Avgust Pucihar.

Ljubezniv, občespoštovan mož je umrl. Bil je to gosp. Avgust Pucihar, dolgoletni vodja Blasnikove tiskarne in urednik „Novic“. Po daljšem bole-